วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง : ลักษณะภาษาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน

(The Comical Northern Thai Country Music Literature: Language Atyles and Strategies of Creating Humors)

อัฐพล อินต๊ะเสนา (Autthapon Intasena[1])
ทัศนีวัลย์ ศรีมันตะ (Thussaneewan Srimanta[2])

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง และบทบาทของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองในการถ่ายทอดและเชื่อมโยงอัตลักษณ์ชุมชนล้านนา โดยศึกษาเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองจำนวน 26 เพลงจาก 4 ศิลปิน คือ เอ็ดดี้ ตลาดแตก,วิฑูรย์ ใจพรหม, แก้ว ลอดฟ้า และเหินฟ้า หน้าเลื่อม โดยใช้กรอบแนวคิดคือ กรอบแนวคิดเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงชวนขัน กรอบแนวคิดเกี่ยวกับกลวิธีการสร้างอารมณ์ขัน ทฤษฎีเกี่ยวกับอารมณ์ขัน ทฤษฎีเรื่องตลก (Theory of Comedy) และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านเสียงและคำ

จากการศึกษาพบว่าลักษณะภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง พบคำที่ใช้ในภาษาพูด 10 ลักษณะ ได้แก่ คำที่เขียนเลียนเสียงตามเสียงพูด คำนาม คำกริยา คำบอกเวลา คำบอกจำนวน คำบอกขนาด คำอุทาน คำร้องเรียก คำเสริม คำตัดและคำย่อ และการใช้คำภาษาต่างประเทศ ส่วนกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองที่พบคือการล้อเลียน การเสียดสี การใช้ภาษาทั้งการเล่นเสียงเล่นคำ การใช้คำที่

---

[1] *อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*

[2] *อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาภาษาจีน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*

มีนัยเชิงเพศ การสร้างเรื่องเกินจริง การหักมุมหรือพลิกความคาดหมาย และกลวิธีการกล่าวถึงข้อบกพร่องของผู้ขับร้อง ในการวิเคราะห์เนื้อหาที่สร้างอารมณ์ขันในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง พบว่าเพลงคำเมืองจะมีเนื้อเรื่องเกี่ยวกับความรัก การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เรื่องที่มีนัยเชิงเพศ ส่วนบาทของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง ในการถ่ายทอดและเชื่อมโยงอัตลักษณ์ชุมชนล้านนาที่พบ ได้แก่ บทบาทของเพลงและศิลปินลูกทุ่งตลกคำเมืองในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ชุมชน ทั้งในด้านเนื้อหาของเพลง ภาษาและท่วงทำนองดนตรี ส่วนบทบาทในการเชื่อมโยงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชน พบได้ทั้งบทบาทในการสื่อสารและเชื่อมโยงอัตลักษณ์ชุมชนล้านนา การสะท้อนภาพวิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมล้านนา และการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ทางภาษา

คำสำคัญ : ลูกทุ่งตลกคำเมือง ลักษณะภาษา อารมณ์ขัน

Abstract

The article aimed at studying the language styles used in the comical northern Thai country music, the strategies of creating humors in the comical northern Thai country music, and the roles of the comical northern Thai country music in passing on and linking with the identity of Lanna Community. The 26 comical northern Thai country songs from 4 artists, namely, Eddy Talad Taek, Witoon Jaiprom, Kaew Lodfa, and Hernfa Naluam were studied. The conceptual frameworks on the humorous song literature, the strategies of creating humors, theory of humors, theory of comedy, and related literature on sounds and words were studied.

The study revealed that there were 10 styles of words used in the comical northern Thai country music, i.e., written words imitating spoken sounds, nouns, verbs, words for telling the time, words for telling quantity, interjections, lyrics, supplementary words, omitted words and abbreviations, and foreign words.

The strategies in creating humors found in the comical northern Thai country music were mimicry, sarcasm, use of sibilant sounds and words, use of words implying genders, exaggeration, climax creation or turning over the expectation, and the singer's weak points. In analyzing the contents creating humors in the comical northern Thai country music, it was found that the songs were related to love, politics and governance, economy, society and culture, and gender. It was also found that the comical northern Thai country music and singers had roles in passing on and connecting the identity of the Lanna Community through contents and music tunes. The roles in linking the identity and culture of the community were found in both communicating and connecting the identity of the Lanna Community, reflecting the ways of life, society, and culture, and linking the language identity of Lanna Community.

Keywords: Comical Northern Thai Country Music, language Styles, Humors

บทนำ

คนเราทุกคนมีความผูกพันกับเพลงและดนตรีมาตั้งแต่ในอดีต นอกจากเพลงจะมีจังหวะและเสียงดนตรีที่เร้าอารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟังแล้ว ในเพลงยังมีการใช้ถ้อยคำ ภาษาที่ผู้ประพันธ์เพลงบรรจงเลือกสรรให้มีความหมายงดงามลึกซึ้งแล้วถ่ายทอดเหตุการณ์สภาพความเป็นอยู่ต่าง ๆ ความรู้สึกนึกคิดออกมาให้ผู้ฟังเกิดภาพขึ้นในใจ ดังที่ อลิสา เลี้ยงรื่นรมย์ (2549) ได้กล่าวไว้ว่า เพลงจัดว่าเป็นวรรณกรรมชนิดหนึ่ง ที่ผู้ประพันธ์ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือผ่านการขับร้องจากนักร้องชายและหญิง ด้วยเสียงและจังหวะดนตรีอันไพเราะ ปลุกเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้ผู้ฟังได้ซาบซึ้งตามบทเพลงได้เข้าใจชัดเจนตามเจตนาของผู้ประพันธ์เพลง ซึ่งเป็นผู้มีศิลปะในการเลือกใช้ถ้อยคำภาษาที่มีความหมายลึกซึ้งจึงทำให้ทุกคนรู้สึกผูกพันกับเพลงและดนตรีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

"เพลงลูกทุ่งแนวขำขัน" ซึ่งเป็นเพลงลูกทุ่งที่สนุกสนานแทรกอารมณ์ขันไว้มีจำนวนมาก ทั้งได้รับความนิยมแพร่หลายตลอดทุกยุคทุกสมัย นักร้องเพลงลูกทุ่งแต่ละคนก็มักจะมีเพลงแนวขำขันนี้มากบ้างน้อยบ้างตามถนัด นอกจากลักษณะดังกล่าวแล้วเพลง

ในปัจจุบันนี้ยังมีการนำเสนออารมณ์ขันออกมาสู่ผู้ฟังโดยการนำเอาเพลงที่มีผู้ขับร้องเอาไว้มาดัดแปลงเนื้อร้องใหม่แต่ยังคงทำนองเพลงเดิมไว้ เพลงลักษณะนี้เรารู้จักกันดีในนามของ "วรรณกรรมเพลงดัดแปลง" นั่นเอง

ศิลปินล้านนาเป็นกลุ่มศิลปินที่มีเอกลักษณ์ในการผลิตงานเพลงที่เด่นชัด วัฒนธรรมล้านนามีอิทธิพลในการสร้างงานเพลงของศิลปินขณะเดียวกันวิถีชีวิตและวัฒนธรรมล้านนาที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยก็ได้รับการถ่ายทอดผ่านบทเพลงตามมุมมองศิลปิน จากเพลงและดนตรีพื้นเมืองพัฒนาสู่เพลงโฟล์คซองคำเมืองและเพลงแนวดนตรีสมัยใหม่ ซึ่งศิลปินล้านนาได้นำเอาเครื่องดนตรีและแนวดนตรีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ทำให้เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองได้รับการพัฒนากลายเป็นเพลงสมัยนิยม (Popular Music) ที่เข้าถึงคนหลากรุ่นหลายกลุ่ม

แม้ในปัจจุบันเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองจะเป็นดนตรีไทยสมัยนิยม แต่ยังมีศิลปินนักร้องส่วนหนึ่งที่ยังคงรูปแบบ ภาษาหรือลักษณะดนตรีในแบบเดิม ระบบธุรกิจเพลงได้ทำให้บทเพลงเหล่านี้กระจายผ่านทางสื่อมวลชนมากขึ้น และมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุน หรือควบคุมการทำงานของศิลปิน บทเพลง และศิลปินถูกทำให้เป็นสินค้าไปแล้วอย่างสมบูรณ์ (ศมกมล ลิมปิชัย อ้างถึงในนันทสิทธิ์ กิตติวรากุล, 2544) บริษัทผู้ผลิตเพลงสนใจตลาดเป็นสำคัญ และกำหนดทิศทางให้กับศิลปินทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นภาพลักษณ์ บทเพลง ทำนอง หรือแนวทางการแสดง ซึ่งก็คือการสื่อสารของผู้ผลิตผ่านตัวนักร้องและบทเพลงไปสู่ผู้ฟัง นอกจากนี้ยังมีการใช้เทคโนโลยีในการบันทึกเสียงและเทคโนโลยี ในการสร้างเสียงดนตรี การลอกเลียน ดัดแปลงทำนองเพลงทำให้บทเพลงคำเมืองมีความสวยงามด้านสุนทรียทางภาษาและอรรถรสด้านดนตรีพื้นเมืองน้อยลง เพลงคำเมืองที่ขายตามท้องตลาดโดยเฉพาะตลาดท้องถิ่นจึงมีลักษณะเพลงที่ซ้ำกัน ทั้งที่ซ้ำในลักษณะเพลงลูกทุ่งจากส่วนกลาง และเพลงคำเมืองด้วยกันเอง เพลงคำเมืองเป็นเพลงที่มีแนวคิดและเอกลักษณ์รวมทั้งต้องใช้ความสามารถของผู้ร้องและผู้ทำดนตรีสูงจึงไม่เป็นที่สนใจจากผู้ผลิต และไม่เป็นที่สนใจจากผู้ทำวิจัยทั่วไป เพราะไม่มีความโดดเด่นเหมือนศิลปินนักร้องภาคอีสานหรือภาคใต้ และมีศิลปินนักร้องเพลงคำเมืองน้อยรายที่จะได้สังกัดในค่ายเพลงส่วนกลางที่มีสื่อกระแสหลักอยู่ในมือ

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีศิลปินเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมากขึ้น ทั้งในสังกัดบริษัทส่วนท้องถิ่น สังกัดบริษัทส่วนกลางหรือศิลปินอิสระ ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้มีผลงานเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมากขึ้นและได้รับการเผยแพร่มากขึ้น ทั้งทางตรง คือการว่าจ้างศิลปินไปแสดงในงานต่างๆ และทางสื่อมวลชนในช่องทางหลากหลายไม่ว่าจะเป็น วิทยุ โทรทัศน์และสื่อใหม่ ได้แก่ เว็บไซต์ การเผยแพร่เพลงและมิวสิควิดีโอทาง YOUTUBE เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองเป็นที่ยอมรับในสังคมท้องถิ่นและระดับประเทศ รวมถึงคนรุ่นใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ ในขณะที่ผู้คนมีช่องทางในการเข้าถึงเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมากขึ้น ปัจจุบันเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองยังคงเป็นสื่อที่ถูกสร้างสรรค์และผลิตออกสู่สังคมอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาของเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมีอิทธิพลส่วนหนึ่งมาจากกระแสการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมของโลกและของไทย เพลงล้านนาในปัจจุบันจึงมีลักษณะผสมผสานระหว่างแนวดนตรีสมัยใหม่และคำร้องที่เป็นภาษาคำเมือง ก่อให้เกิดรูปดนตรีลูกผสม (Hybrid Genre) ส่งผลให้เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมีรูปแบบการนำเสนอที่มีความหลากหลายไม่ว่าจะเป็นการร้องเพียงอย่างเดียวหรือการร้องสลับกับการพูดเล่าเรื่องซึ่งได้รับความนิยมจากผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ทำให้ได้รับความสนใจและเป็นที่นิยมอยู่จนถึงทุกวันนี้ จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรศึกษาและค้นคว้าหาลักษณะการใช้ภาษาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันจากเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองว่ามีลักษณะการใช้ภาษาอย่างไร อีกทั้งมีกลวิธีใดบ้างที่ทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ขันได้

ลักษณะภาษาที่ใช้ในเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง

การใช้ภาษาพูด

พบคำที่ใช้ในภาษาพูด 10 ลักษณะ ได้แก่

1. คำที่เขียนเลียนเสียงตามเสียงพูด หมายถึง คำที่มีวิธีการเขียนตามเสียงที่เปล่งออกมาจากการพูด ซึ่งจะไม่ตรงกับรูปภาษาเขียน คำที่เขียนเลียนตามเสียงพูดที่เพี้ยนไปนั้นเกิดจากการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เสียงพยัญชนะ เสียงสระ และเกิดจากการกลมกลืนเสียง เช่น คำว่า อย่างอี้ ซึ่งคำว่า อย่างอี้ ในภาษาถิ่นเหนือแปลว่า อย่างนี้ และคำว่า ผ่อเล๊าะ ในภาษาถิ่นเหนือแปลว่า ดูมันทำ เป็นต้น

2. คำนาม คำนามที่พบมี 2 ลักษณะ คือ คำนามทั่วไป ใช้เรียกสิ่งต่าง ๆ ทั่วไป เช่น คน จิตใจ ความรู้ และคำนามเฉพาะ คือ คำที่ใช้เรียกสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ชื่อคน ชื่อสัตว์ ชื่อสิ่งของ ชื่อสถานที่ต่าง ๆ คำนามที่เป็นภาษาพูด ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองพบว่ามีการใช้คำนามทั้งสองประเภทนี้เป็นจำนวนมากทั้งเป็นลักษณะของคำนามทั่วไปและคำนามที่ใช้เรียกสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะ เช่น แมง (แมง) ตั๋ว (คุณ/เธอ) ก๋อไม้หวก (กอไม้ไผ่) เขี้ยว (ฟัน) ป้อ (พ่อ) ฮก (รก) ละอ่อน (เด็ก) ตุ๊ปี้ (หลวงพี่) ห่อนึ่ง (ห่อหมก) เห็น (อีเห็น) เกิบ (ร้องเท้า) ก๋อย (พืชชนิดหนึ่งกินได้) ขั๋ว (สะพาน) จิ้น (เนื้อ) ก๋ำแปง (กำแพง) หัวขั๋ว (หัวสะพาน) เตา (พืชชนิดหนึ่ง) จะข่าน (พืชชนิดหนึ่ง) เฮือ (เรือ) หลั๋ว (ฟืน) เขี้ยวเว่า (ฟันหลอ) ปี้หนาน (ทิด) จ๊าง (ช้าง) ใจ๋ (ใจ) ปู๋ (ปู) ขอบ๊ก (จอบ) แม่ญิง (ผู้หญิง) ฮา (ผม/ฉัน) คิง (คุณ) เจ้าหมู่ (พรรคพวก) ตำนวจ (ตำรวจ) เปื้อน (เพื่อน) เกิ๋น (บรรไดพาด) โฮงยา (โรงพยาบาล) มุย (ฆ้อน)

3. คำกริยา คำกริยาที่เป็นภาษาพูด ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองพบว่ามีการใช้คำกริยาที่เป็นภาษาพูดเป็นจำนวนมาก เช่น แยง (ดู) ผ่อ (ดู) แป๋ง (ทำ) จี้ (ชี้) อะหยั๋ง (อะไร) กึด (คิด) จ๋ำ (จำ) เซาะหา (ตามหา) ลำ (อร่อย) เกื๋อ (ให้อาหาร) ข่างน้ำ (ทดน้ำ) ฟั่ง (รีบ) กั๊ด (จุก) กิ๋น (กิน) แก๋ง (แกง) จี่ (ปิ้ง) เต (แกะ) จิม (ชิม) แอ่ว (เที่ยว) ต๋ำ (ชน) ป๊ะ (เจอ) เกี๊ยว (เคี่ยว) แฮงๆ (แรงๆ) แตง (แทง) ยะ (ทำ) หื้อ (ให้) อู้ (พูด) เตียม (เตรียม) โบ๊ะ (ผ่า) หัน (เห็น) จ้วย (ช่วย) ม่อยหลับ (เผลอหลับ) หวั๋น (นัวเนีย) ขุ๊ด (ขุด) ฮิม (ริม) หยู้ (ผลัก) จั๊ก (ดึง)

4. คำบอกเวลา คำบอกเวลาที่เป็นภาษาพูด ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองพบว่ามีการใช้คำบอกเวลาเป็นจำนวนมาก เช่น กำเดียว (แป๊บเดียว) เมื่อแลง (ตอนเย็น) เดิ๊ก (ดึก) เมื่อคืน (กลางคืน) เมื่อวัน (กลางวัน) เจ๊าๆ (เช้า) เมื่อตอน (กลางวัน) เมื่อเจ๊า (ตอนเช้า) ปี๋ตี้แล้ว (ปีที่แล้ว) มะเดี่ยวนี้ (เดี๋ยวนี้) ตะวา (เมื่อวาน) แจ้ง (เวลาเช้า) เมิน (นาน) ตะเจ๊า (ตอนเช้า)

5. คำบอกจำนวน ในที่นี้หมายถึง คำที่มีความหมายบอกจำนวนคน และจำนวนสิ่งของต่าง ๆ บอกจำนวนการกระทำ บอกจำนวนอายุ ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองพบว่ามีการใช้คำบอกจำนวน ดังนี้ หลาย (มาก) ขนาด (มาก) ป๋าย (เกิน) เหี๋ยน้อย (นิดหน่อย) เป๋นเจิ๊บ (อีกมากมาย) ซดๆ (มากมาย) แหมเมาะ (อีกครั้งหนึ่ง) นักแต้นักว่า (มากมาย) นัก (มาก) เปอเลอะ (มาก) ซ้าว (มาก) แหมน้อย (อีกนิด)

6. คำบอกขนาด ในที่นี้หมายถึง คำที่มีความหมายบอกขนาดของคนและขนาดสิ่งของต่าง ๆ ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองพบว่ามีการใช้คำบอกขนาด ดังนี้ หนา (หนา) กั๊บ (คับ) เป๋นนูนเป่นโก้ง (เป็นนูนเป็นโค้ง) เลิ๊กๆ (ลึก) ใหญ่ (ใหญ่) แจ่ง (มุม) หลายวา (วา) ซื่อ (ตรง) หน่วยแป (หน่วยวักชนิดหนึ่ง)

7. คำอุทาน คือ คำที่เกิดจากการเปล่งเสียงแสดงอารมณ์ อารมณ์อย่างเดียวกันนั้นคนต่างชาติต่างภาษาจะอุทานแตกต่างกันไป (นววรรณ พันธุเมธา, 2527) คำอุทานจัดได้ว่าเป็นคำที่ใช้ในภาษาพูด ในเรื่องขบขันจะปรากฏคำอุทานจำนวนมากและบางคำมีเครื่องหมายอัศเจรีย์ต่อท้ายคำ ซึ่งคำอุทานเหล่านี้แสดงความหมายด้านอารมณ์และความรู้สึกของผู้พูดด้วย ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองพบว่ามีการใช้คำอุทาน ดังนี้ เฮ้ย หา อะล๊ะ โอ๊ะแม่พุทโธ อื้อฮือ อื๊ย โหละ โห๊ะ โห สูมาเต๊อะ โอว ป้าดโถะ ฮ๊ะ หยั่งอั้นโล๊ะ

8. คำร้องเรียก คือ คำที่ผู้พูดใช้เรียกผู้อื่นให้เกิดความสนใจ เพื่อต้องการสื่อสารในข้อความต่อไป คำร้องเรียกสามารถวางอยู่หน้าประโยคหรือท้ายประโยคได้ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองพบว่ามีการใช้คำร้องเรียก ดังนี้ อีหล้าเหย บ่าวจี๋ โต๋อ้าย ตี้ว่าตัวอ้าย หยั๋งมาอดสู อ้ายเหินมีไหนละ อีห้า อีง่าว อีเบอะ อีวอก อ้ายเจ้า คิงสาบยดีก่อ อ้ายเหินก๊ะ ฮานี่บะเฮ้ย บ้าฮ่าหมู่นี่ ไอ้หมู่นั้นกะ

9. คำเสริม ซึ่งหมายถึง คำที่เสริมเข้าไปในประโยคเพื่อเน้นเจตนาของผู้พูดว่าต้องการบอกเล่า สั่ง ขอร้อง หรือถาม ฯลฯ หรือบอกสถานภาพระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังว่าเสมอกันหรือสนิทสนมกันหรือไม่ (นววรรณ พันธุเมธา, 2527) ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองพบว่ามีการใช้คำเสริม ดังนี้ ใสนุ๊บๆ หมู๋นี้ ขะล็อกขะล็อก คุมมุม เต๊อะ จ๊ดบี๊ดๆ โจ๊ะโล๊ะจ๊ะล๊ะ เสี้ยง โง๊ะ ก๊กง๊ก หย่งๆ ฮื้อได้ เป๋นเปี้ย ล๊างล้าง บ่าได้ จะนั้น แง่งอะหยั๋งล้ำเหลือ ฟอด แจ้งแส๊ะแล๊ะ แต้ว่า เจ้า ปุ๊สุ่นงุ่น

10. คำตัดและคำย่อ คำตัด ในที่นี้หมายถึง การตัดหรือการลดรูปของคำให้เหลือน้อยกว่าคำเดิม โดยที่ตัดหรือลดพยางค์แล้วความหมายเท่ากับคำเดิมหรือแม้จะมีความหมายเพี้ยนไปจากคำเดิมบ้าง แต่ก็ยังแสดงเค้าของคำเดิมอยู่ (กำชัย ทองหล่อ, 2519)

ส่วน คำย่อ หมายถึง การลดรูปของคำโดยใช้พยัญชนะต้นของพยางค์แรกของคำเป็นตัวย่อ โดยตัวย่อต้องมีจุดกำกับเสมอ เช่น ก.พ., ป.4 เป็นต้น ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองพบว่ามีการใช้คำตัดและคำย่อ ดังนี้ โทร ร.ส.พ ส.ส. ส.ท อ.บ.ต และ ธ.ก.ส

การใช้คำภาษาต่างประเทศ หมายถึง การนำคำของภาษาหนึ่งมาใช้ในอีกภาษาหนึ่ง คำภาษาต่างประเทศในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง มีลักษณะการใช้ ดังนี้ คือ ใช้คำทับศัพท์ใช้คำตัดคำย่อภาษาอังกฤษ ใช้คำภาษาอังกฤษ ใช้คำไทยร่วมกับคำภาษาอังกฤษ เช่น เบิ้ล คอนกีต มอเตอร์ไซด์ รถทัวร์ คอนกรีตเสริมเหล็ก รถแวน โซดา มายเดียร์ ทีวี รีโมท อัปคัต ไฟต์เตอร์ น็อคปุ๊บได้ปั๊บ 102 ปอร์นครึ่ง โอ ที

กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันที่ปรากฏในเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง

1. การล้อเลียน กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันด้านการล้อเลียนเป็นกลวิธีอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ขันได้ง่าย เนื่องจากในสังคมของเราไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือเหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ก็ย่อมมีจุดที่จะทำให้ผู้ประพันธ์มองเห็นแต่ไม่สามารถพูดได้โดยตรงจึงนำบุคคลหรือเหตุการณ์นั้นมาเขียนในแง่ขบขัน ซึ่งการล้อเลียนนั้นกระทำได้หลายอย่าง ได้แก่ การล้อคำพูด พฤติกรรมของบุคคลรวมไปถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม พบว่ามีทั้งหมด 16 เพลงด้วยกัน คือเพลงรำวงกลางทุ่ง เพลงหนุ่มเกาหลี เพลงอาหารจานเด็ด เพลงขี้เหล้าทำนายฝัน เพลงคนมันโว เพลงคนเมียขาง เพลงมวยคู่เอก เพลงผู้ชาย 5 แสน เพลงสาวขุดปู๋ (ภาคพิเศษ) เพลงลาบ หลู้ เหล้า เพลงสาวขุดปู๋ เพลงซื่อบริสุทธิ์ เพลงกะเทยสู้ตาย เพลงคาถาสยบเมีย เพลงแห้งแล้งน้ำใจ และเพลง ส.ส. มาแล้ว ตัวอย่างเช่น

เพลงกะเทยสู้ตายเป็นการล้อเลียนผู้หญิงประเภทสอง ได้กล่าวว่าถึงแม้ว่าจะเป็นกะเทยแต่ก็ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับใคร ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"ถึงเป๋นกะเทย ถึงเป๋นกะเทย แต่ก็บ่อเกยสร้างความเดือดร้อนให้ใคร ประโยชน์กะเทยนั้นมีมากมาย แม่หญิงป้อจายจะสู้กะเทยได้ก่อ"

2. การเสียดสี กลวิธีด้านการเสียดสีนี้เป็นการกล่าวอย่างประชดประชันเหน็บแนมพฤติกรรมของบุคคลหรือสภาพสังคมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ผู้เขียนคงมิได้มุ่งหวังหรือเพียงเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความขบขันเท่านั้น แต่คงมุ่งหวังให้ผู้อ่านได้แง่คิดจากเรื่องที่อ่านด้วย โดยผู้เขียนต้องการให้มีการแก้ไขสิ่งบกพร่องนั้นให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรมด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องราวที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคล พบว่ามีทั้งหมด ทั้งหมด 16 เพลงด้วยกัน คือเพลงรำวงกลางทุ่ง เพลงหนุ่มเกาหลี เพลงอาหารจานเด็ด เพลงขี้เหล้าทำนายฝัน เพลงคนมันโว เพลงคนเมียขาง เพลงมวยคู่เอก เพลงผู้ชาย 5 แสน เพลงสาว

ขุดปู๋ (ภาคพิเศษ) เพลงลาบ หลู้ เหล้า เพลงสาวขุดปู๋ เพลงซื่อบริสุทธิ์ เพลงกะเทยสู้ตาย เพลงคาถาสยบเมีย เพลงแห้งแล้งน้ำใจ และเพลง ส.ส. มาแล้ว ตัวอย่างเช่น

การเสียดสีการเมือง ดังในเพลง ส.ส. มาแล้ว ได้กล่าวถึงการลงรับสมัครเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยในการหาเสียงได้มีการเสียดสีนักการเมืองในเรื่องนโยบายการหาเสียง พอได้รับเลือกตั้งแล้วกลับไม่ทำในสิ่งที่พูดเอาไว้ เช่น

ร้อง : มาแล้ว ส.ส.เพื่อนแก้วเพื่อนทุกข์เพื่อนยาก ผมอาสามาปลดความยุ่งยาก คนทุกข์ลำบาก จะสิ้นซากหมดไป ถ้าท่านเทใจ๋เลือกผมเป๋นผู้แทน

พูด : มาแล้วครับ มาแล้วครับ ป้อแม่ปี้น้องครับ ผม ส.ส. คนเก่า ของป้อแม่ปี้น้อง นายชำนาญ ก๋านหลบหลีก เบอร์ 999 พรรค สายต๋าเถอะนะคนดี ถ้าป้อแม่ปี้น้องเลือกพรรคสายต๋าเถอะนะคนดี และผมเป๋น ส.ส. ปี้น้องจะได้นอนหลับอย่างสบาย ผมจะได้มาแก้ปัญหาและมีนโยบายพิเศษมาฝากป้อแม่ปี้น้องโตยในวันนี้ นโยบายของพรรคสายตาเถอะนะคนดี คือ พัฒนารากหญ้า ประชาอยู่เย็น เน้นสิทธิสตรี ปลอดหนี้ยั่งยืน และตอนที่ว่า

เพื่อน : เหินบ้านคิงมีไหน

เหินฟ้า: โหย ลอยไปโตยน้ำปู้นล้า เหลือแต่ตุ่มคันไดไว้นะ

เพื่อน : ฮูย อย่างอั้นล้ำเหลืองะ แล้วอั้น ส.ส. ตี้เปิ้ลหาเสียงไว้มีไหนละ

เหินฟ้า: ฮั้นโล๊ะ ๆ ๆ

เพื่อน : สวัสดีครับ ส.ส.

ส.ส. : สวัสดีครับ สวัสดีครับ ป้อแม่ปี้น้องครับ ผมนายชำนาญ ก๋านหลบหลีก มาแห๋มแล้ว

ครับ ส.ส. พรรคสายตาเถอะนะคนดี

เหินฟ้า: คนดี คนเดออะหยั๋ง น้ำท่วมได้มา 2 ปี แล้วไผ้บ่อมาผ่อมากอยยะหยั๋งใดงะ

ส.ส. : โห น้ำท่วมผมขออนุมัติไปตั้งแต่ปี๋ที่แล้วครับ เจื้อผมกะ

เพื่อน : ท่าน ส.ส. มะเดี่ยวเนี่ยะป่าไมยราพขึ้นเต็มบ้านเต็มจองเต็มหมู่บ้าน ขึ้นแผ๋วห้องนอนปู้นนะ จะยะหยั๋งใดบ่าเดี่ยวเนี่ย จะยะหยั๋งใด

ส.ส. : ผมก็ได้ขออนุมัติซื้อเครื่องตัดหญ้าไปเมื่อสองปี๋ตี้แล้วละครับ
เหินฟ้า: แล้วบ่าเดี่ยวเนี่ยจาวบ้านเป็นหนี้เป้นสินจะยะหยั๋งใด
ส.ส. : ก็บอกแล้วไงครับว่าปลอดหนี้ยั่งยืน
เหินฟ้า: จะยะหยั๋งใดงะ จาวบ้านเดือดร้อนไปหมดแล้วงะ
ส.ส. : ลองทำเรื่องมาเสนอผมครับ เดวผมจะลองขออนุมัติจากเบื้องบนดู
เหินฟ้า: เบื้องบนๆ ยมบาลกะ
ส.ส. : ครับ
เหินฟ้า: ส.ส. ผีบ้ากะ สมัยหน้าบ่าเลือกแล้ว

3. การใช้ภาษา กลวิธีการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การเล่นเสียงเล่นคำและการใช้คำที่มีนัยเชิงเพศ จากการศึกษาพบว่ามีทั้งหมด 8 เพลง คือ เพลงรำวงกลางทุ่ง เพลงลองมารักคนชั่ว เพลงหนุ่มเกาหลี เพลงอย่างนี้ต้องเบิ้ลสอง เพลงข้าวจ้ำ เพลงขี้เหล้าทำนายฝัน เพลงนักมวยมุมแดง และเพลงซื่อบริสุทธิ์

1. การเล่นเสียงเล่นคำ กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันด้วยการใช้ภาษาในด้านการเล่นเสียงเล่นคำคือ การเล่นเสียงสระหรือพยัญชนะ ในวรรณกรรมเพลงลูกมุ่งตลกคำเมืองได้มีการเล่นคำเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและเพื่อความคล้องจองของเนื้อเพลงเป็นสำคัญ เช่น เพลงข้าวจ้ำ จะมีการเล่นคำว่า "จ้ำ" ในเพลงเป็นจำนวนมาก เช่น

"เสียดาย เสียด๊ายเสียดายตี้ว่าตั๋วอ้ายอายุนักไปหน่อย เป๋นเวรเป๋นก๋ำปะไส่สาวน้อยแป๋งต๋าละห้อยน้อยเลยยากจะปลง ไขตายไขต๊ายไขตายเห็นสาวน้อยหน้าใสละมือสั่นหยงๆ รูปร่างอีน้องเป็นนูนเป็นโก้งโอ้แม่โฉมยงอ้ายคงทนบ่อไหน ไขปั้นข้าวนึ่งจ้ำเข้าเบ้าตา จ้ำแขน จ้ำขา จ้ำหน้า จ้ำไหล่ ไขจ้ำเลิกๆ เข้าไปตั้งใน ปะหน้าอกใหญ่ๆ จ้ำใส่แฮงๆ จ้ำเอว จ้ำสะดืออื้อฮือมันแดงๆ อ้ายจะจ้ำอ้ายจะแตงกับข้างแลงวันนี้"

2. การใช้คำที่มีนัยเชิงเพศ กลวิธีนี้มักนำคำคะนองสองแง่สองง่ามและคำผวนมาใช้ซึ่งจะสร้างอารมณ์ขันด้วยการใช้คำที่ทำให้ผู้ฟังตีความหมายไปในความหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ เช่น เพลงขี้เหล้าทำนายฝัน ซึ่งมีการใช้คำที่มีนัยเชิงเพศโดยจะให้ผู้ฟังนึกคำที่มีความหมายคล้องจองกับคำที่ได้กล่าวไว้ข้างหน้า ซึ่งคำดังกล่าวจะมีนัยเชิงเพศแฝงไว้ ดังมีเนื้อเพลงที่ว่า

"ฝันโบ๊ะหลั๋วจะได้ผัวเป๋นขี้เหล้า ฝันหันคนเฒ่าจะได้ผัวเป๋นปี้หนาน ฝันไปปอยหลวงจะได้ผัวเจ้าสำราญ ฝันว่ารำคาญจะได้ผัวจู้จี้ ถ้าฝันหันไก่มันจั๋งได้เลี้ยงผี ฝันหันผัวจด.....(จดหยั๋ง) เลขหวยดีๆ จะได้มั่งมีร่ำรวย "

4. การสร้างเรื่องเกินจริง กลวิธีการสร้างเรื่องเกินจริงนี้ สามารถสร้างอารมณ์ขันได้มากเพราะผู้ฟังจะขบขันกับสิ่งที่มีลักษณะไม่สมจริงและเป็นไปไม่ได้ คือ เป็นเรื่องเหลวไหลนั่นเอง พบว่ามีทั้งหมด 11 เพลงด้วยกัน คือ รำวงกลางทุ่ง หนุ่มเกาหลี อาหารจานเด็ด คนมันโว มวยคู่เอก นักมวยมุมแดง ลาบ หลู้ เหล้า คนขี้โม้ 1 คนขี้โม้ 2 คนขี้โม้ 3 ดังตัวอย่างเนื้อเพลง

เพลงรำวงกลางทุ่ง ของเอ็ดดี้ ตลาดแตก ที่มีเนื้อร้องว่า "แล้วเดินแอ่นออกไปกลางทุ่งนา พบเจ้าเขียนส่ายกระโปรงไปมาในจังหวะสามช่าดูแล้วน่าสุขใจ จึงโดดเข้าร้องเพลงรำวง เจ้าหอยโข่งคล้องพวงมาลัย เจ้าอึ่งอ่างนั่งหัวเราะชอบใจ เจ้าคางคกหมั่นไส้จึงโดดไปเต้นโชว์"

หรือเพลงหนุ่มเกาหลีที่มีเนื้อร้องที่ว่า "อ้ายขายลำไยตั้งเจ็ดแสนสี่ อ้ายขายลิ้นจี่ได้แปดหมื่นสี่ปันๆๆๆๆ ขายมันอะลูได้มาเจ็ดแสนแปด ขายบะถั่วแปบได้มาเก้าแสนสาม หอมขาวหอมจีนราคาบ่อปองามขายได้ห้าแสนสามป๋ายเหี๋ยน้อยๆ เงินอ้ายมันหลายเก็บไว้ไหนก็บ่อปอ ไปส้ายหนี้ ธ.ก.ส. เหลือปิ๊กบ้านเหียสองร้อย" และ "อีหล้าเหย ฟังแล้วอย่าเพิ่งโมโหเงินยูโรอ้ายเอาห่อนึ่งเห็น ห่อข้าวต้มไปวัดอ้ายใจ้เงินจ๊าดเงินเย็น...ใบร้อยใบปันอ้ายเอามุงหลังคา เหรียญสิบเหรียญห้าอ้ายเอาเกื๋อข้าวไก่ เหรียญบาทเป็นสายใส่กระสอบตั้งไว้ อีป้อเอาไว้ถมฝายไว้ข่างน้ำใส่นาๆๆๆ"

5. การหักมุมหรือพลิกความคาดหมาย กลวิธีการหักมุมจบนี้เป็นการพลิกความคาดหมายของผู้ฟัง กล่าวคือผู้ประพันธ์จะปูพื้นความคิดของผู้ฟังไปในทางหนึ่งและผู้ฟังคาดคะเนว่าจะจบลงในลักษณะใด แต่สุดท้ายผู้ประพันธ์จะเปลี่ยนทิศทางของเรื่องไปอีกทางหนึ่ง ซึ่งไม่ได้เป็นไปตามที่ผู้ฟังคาดหมายไว้ ความขับขันจะเกิดขึ้นตรงที่ผู้ประพันธ์เปลี่ยนทิศทางของเรื่องนั่นเอง พบว่ามีทั้งหมด 7 เพลง คือ สกาคนเมือง หนุ่มเกาหลี ผู้ชาย 5 แสน ลาบ หลู้ เหล้า คนขี้โม้ 1 คนขี้โม้ 2 คนขี้โม้ 3 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

คนขี้โม้ 2 ของเหินฟ้า หน้าเลื่อม ที่บทสนทนาระหว่างเพื่อนทั้งสองคนกำลังดำเนินไปอย่างถึงพริกถึงขิง โดยผู้แต่งได้ใช้กลวิธีการจบแบบหักมุมด้วยการที่สนทนาถึงเรื่อง "ตากับตีน" ด้วยการยอมแพ้ของฝ่ายเหินฟ้าซึ่งเป็นตัวเด่นนั่นเอง

6. กลวิธีการกล่าวถึงข้อบกพร่องของผู้ขับร้อง คือ การนำเอาข้อบกพร่องของนักร้องมากล่าวด้วยการตอกย้ำไปจดที่บกพร่องของตนเอง เช่น รูปร่างไม่สวยงาม ไม่สมประกอบ ฐานะยากจน เป็นต้น จากการศึกษาพบว่ามีทั้งหมด 3 เพลง คือ เพลงหนุ่มเกาหลี เพลงอย่างนี้ต้องเบิ้ลสอง และเพลงมวยคู่เอก เช่น เพลงหนุ่มเกาหลีที่ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องของตนเองว่า เป็นคนรุงรัง แต่ก็พยายามหาอะไรชาชดเชยให้กับตัวเอง ดังเนื้อเพลงที่ว่า

"อีหล้าเหย มาฟังเอ็ดอี้ก่อนเต๊อะ ถึงอ้ายจะเพอะ อ้ายก็ลูกครึ่งเกาหลี"

คำว่า เพอะ แปลว่า คนรุงรัง ตนไปเรื่อย เป็นกลวิธีการกล่าวถึงข้อบกพร่องของตนเองของผู้ขับร้อง แต่ก็แก้ต่างให้กับตัวเองโดยการบอกว่าตัวเองนั้นเป็นลูกครึ่งเกาหลีนั่นเอง

และเพลงซื่อบริสุทธิ์ โดยได้กล่าวถึงข้อบกพร่องของผู้ขับร้องในด้านต่างๆ เช่น

เล็น : สวัสดีครับอ้ายเหิน โอ..เมาอยู่ก้าบนดอยเด้อ ถามแต้ถามดีนะว่าเกยเฮียนหนังสือพ่องก่อ

เหินฟ้า: ฮาเกยเฮียนมาแล้ว แต่ฮาเฮียนได้สองวันฮาก่อลาออก

เล็น : โห ไปลาออกยะหยั๋งงะ

เหินฟ้า: กะคูมันขี้จุ๊งะ

เล็น : ไปว่าคูอย่างอั้นได้อย่างใดว่าครูขี้จุ๊

เหินฟ้า: ก็ไปเฮียนวันแรก สอนเลขคณิตน้อ สี่บวกสี่เท่ากับแปด

เล็น : ก่อถูกแล้วล๊อ

เหินฟ้า: วันตี้สอง ห้าบวกสามเท่ากับแปด แหมเงาะ ตกลงมันคืออะหยั๋งกันแน่ คูมันขี้จุ๊ อษก่อเลยลาออกมันเหี๋ย

เล็น : เออ...แป๋ว่ามันง่าวนะกะ

เหินฟ้า: คูกะ

เล็น : คิงกะง่าว

การวิเคราะห์เนื้อหาที่สร้างอารมณ์ขันในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองที่นำมาวิเคราะห์มีเนื้อหาหลากหลาย ครอบคลุมทุกประเด็นที่เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองนิยมนำมาเสนอ ดังที่ เต็มศิริ บุณยสิงห์ (2518) ได้กล่าวโดยสรุปว่าเพลงลูกทุ่งนำเอาความคิด ความเชื่อ ความนิยม แฟชั่น เรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมที่ชาวบ้านควรทราบมาเสนออย่างสม่ำเสมอ รวดเร็ว จริงใจ และมีอารมณ์ขัน ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ได้จำแนกเนื้อหาในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง ดังนี้ (สปัน ตันโสภณ, 2538)

1. เรื่องเกี่ยวกับความรัก เรื่องของความรักมักจะได้รับการกล่าวถึงอยู่เสมอในวรรณกรรมเพลงทุกประเภท เพราะความรักเป็นอารมณ์สำคัญอย่างยิ่งอารมณ์หนึ่งของมนุษย์ วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองก็มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรักเช่นเดียวกับวรรณกรรมอื่นๆ โดยความรักในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองนั้นมุ่งเน้นความรักระหว่างเพศ ได้แก่ ความรักระหว่างหญิงชายในเชิงชู้สาวรวมไปถึงความรักระหว่างสามีภรรยาด้วย ความรักระหว่างหนุ่มสาวมักจะเป็นการเกี้ยวพาราสี การชมโฉม และการตัดพ้อต่อว่า ส่วนความรักระหว่างสามีภรรยามักจะแสดงถึงความขัดแย้งมากกว่าจะแสดงความรัก ความขัดแย้งนี้ก็จะมีตั้งแต่การกระทบกระทั่งกันเล็กๆ น้อยๆ จนถึงเรื่องที่รุนแรงแยกทางกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความสมหวังหรือความผิดหวัง เนื้อหาเกี่ยวกับความรักก็ยังให้อารมณ์ขัน เพราะผู้ประพันธ์มุ่งเสนอความสนุกสนานมากกว่าให้เป็นเรื่องเศร้าหมอง จากการศึกษาพบว่าเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักมีทั้งหมด 4 เพลง คือเพลง ลองมารักคนชั่ว คนเมียขาง ผู้ชาย 5 แสน และคาถาสยบเมีย ตัวอย่างเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องความรัก เช่น เพลงคนเมียขาง ได้กล่าวถึงความรักระหว่างสามีภรรยาคู่หนึ่งที่มีความขัดแย้งกันเพราะว่าสามีมีภรรยาที่เป็นคนขี้หึงมากจนไม่สามารถทำอะไรได้สะดวก และทนอยู่ด้วยความอึดอัด โดยใช้กลวิธีในการสร้างอารมณ์ขันโดยการล้อเลียนเสียดสีรวมถึงการใช้ภาษาในด้านคำและสำนวน ดังนี้

"อย่างมาอดสูเมื่ออู้เรื่องเมียใจปอเป้นเปี้ยมีเมียขี้ขาง อย่างกับงูเห่าเหมือนงูจงอาง นอนคดลางงางเพราะว่ามันหวงไข่ ไขใกล้น้องนิดไขชิดน้องหน่อยเมียเฮาก็คอยกันท่าใกล้ "

2. เรื่องเกี่ยวกับการเมืองการปกครอง เนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองการปกครองที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับระบบการปกครองของไทยซึ่งประกอบด้วยพรรคการเมือง นักการเมือง แนวคิดหรืออุดมการณ์การเมือง กระบวนการเลือกตั้ง รวมทั้งการปกครองและการบริหารในระดับท้องถิ่น เนื้อหาสาระของเรื่องประเภทนี้จะเป็นไปในทางวิพากษ์วิจารณ์สภาพการปกครองและการบริหารบ้านเมืองตั้งแต่ระดับท้องถิ่นไปจนถึงระดับประเทศ รวมไปถึงพฤติกรรมของนักการเมืองและนักปกครอง ทั้งเรื่องเกี่ยวกับบทบาททางการเมือง การปกครอง และเรื่องส่วนตัว ผู้ประพันธ์จะนำเรื่องราวทางการเมืองมาเขียนถึงโดยใช้วิธีเสียดสี แหน็บแนม ในลักษณะที่ไม่ชี้ชัดแต่ก็มีเนื้อความที่ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้ทันทีว่าเป็นการกล่าวถึงใครหรือเหตุการณ์ใด เพลงในแนวนี้สามารถสร้างอารมณ์ขันได้เนื่องจากผู้ประพันธ์กล่าวเสียดสีบุคคลหรือเหตุการณ์ที่ตรงกับความคิดเห็นของผู้ฟัง เมื่อได้ฟังการเสียดสีที่กระทบความรู้สึกเช่นนั้นผู้ฟังย่อมเกิดความรู้สึกสะใจจึงเกิดอารมณ์ที่ผสมกับการดูหมิ่นดูแคลนซึ่งเป็นลักษณะการสร้างอารมณ์ขันแบบเสียดสี จากการศึกษาพบว่าเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองการปกครองมีทั้งหมด 4 เพลง คือ เพลงอาหารจานเด็ด สาวขุดปู๋ (ภาคพิเศษ) สาวขุดปู๋ และ ส.ส. มาแล้ว ดังตัวอย่างในเพลงอาหารจานเด็ดที่ได้กล่าวเสียดสีการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นถึงการทุจริตและความไม่โปร่งใสในการทำงาน โดยใช้กลวิธีในการสร้างอารมณ์ขันโดยการล้อเลียนเสียดสีและการสร้างเรื่องให้เกินจริง เช่น

"จะแป๋งหมูจุ่มสุวรรณภูมิสนามบิน ผสมทรายกับหินฮื้อเขากินจนก้าน" และ

"หนตางรถไปยำไส่ปลาทู ป้อกำนันมาดูกั๋วมันกินบ่อได้ เลยจวนป้องหลวง ส.ท. พ๊ดแผ่ว อ.บ.ต เข้ามาผ่อใกล้ๆ มาหันเอ็ดดี้กำลังปิ้งเสาไฟป้อหลวงอดบ่อได้เลยจ๊ดไปเหี๋ยสองจาน"

3. เรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ฐานะความเป็นอยู่ ตลอดจนรายได้และรายจ่ายของประชาชน แม้ว่าเรื่องเศรษฐกิจจะเป็นปัญหาใหญ่ แต่ผู้ประพันธ์เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองก็สามารถนำเสนอในแง่มุมขำขันได้ จากการศึกษาพบว่าเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเศรษฐกิจ คือ เพลงหนุ่มเกาหลี ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับอาชีพเกษตรกรรมของชาวล้านนา ไม่ว่าจะเป็นการทำสวนลำไย การทำสวนลิ้นจี่ การทำสวนมะม่วง การปลูกมันอะลู การปลูกหอมขาว

หอมจีน โดยใช้กลวิธีในการสร้างอารมณ์ขันโดยการล้อเลียนเสียดสี การใช้ภาษาด้านคำและการสร้างเรื่องให้เกินจริง เช่น

"ขนาดเอ็ดดี้ก็ยังมาอยู่เมืองไทย ซื้อสวนลำไยไว้หลายตางหลายตี้ ซื้อสวนส้มไว้ตี้เมืองฝาง สวนมะม่วงลำปาง เจียงใหม่มีลิ้นจี่ อ้ายขายลำไยได้มาเจ็ดแสนสี่ อ้ายขายล้นจี่ได้แปดหมื่นสี่ปันๆๆๆ ขายมันอะลูได้มาเจ็ดแสนแปด ขายบะถั่วแปบได้มาเก้าแสนสาม หอมขาวหอมจีนราคาบ่อปองามได้มาห้าแสนสามป๋ายเหี๋ยน้อย เงินอ้ายมันหลายเก้บไว้ไหนก้บ่อปอไปซ้ายหนี้ ธ.ก.ส เหลือปิ๊ดบ้านเหี๋ยสองร้อย"

4. เรื่องเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับระเบียบประเพณี วัฒนธรรม ค่านิยม และพฤติกรรมบางอย่างของมนุษย์ซึ่งเป็นปัญหาของสังคม ที่นำมาเสนอในแง่มุมที่ให้อารมณ์ขัน จากการศึกษาพบว่าเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม คือ เพลงแห้งแล้งน้ำใจ โดยเนื้อหาเพลงได้กล่าวถึงสภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนไปผู้คนเห็นแก่ตัวและไม่มีน้ำใจต่อกัน โดยใช้กลวิธีในการสร้างอารมณ์ขันคือการล้อเลียนเสียดสี เช่น

"บ้านติดกันความสัมพันธ์ห่างไกลคนยุคใหม่หรือยุคไอที ยุคคอมพิวเตอร์ยุคไฟแสงสีเทคดนโลยีกว้างไกลแต่ใจต่ำ ไม่มีน้ำใจไม่มีความออมชอม ต่างไม่ยอมเพราะอวดตัวว่าดี แล้งน้ำใจถือแต่ศักดิ์แต่ศรี น้ำใจไมตรีไม่เคยมีให้กัน"

5. เรื่องที่มีนัยเชิงเพศ เนื้อหาที่มีนัยเชิงเพศ ได้แก่ เรื่องที่มีการกล่าวถึง กล่าวพาดพิงหรือชี้แนะให้เป็นที่เข้าใจว่าเป็นเรื่องเพศ ซึ่งได้แก่ กิจกรรมทางเพศหรือเรื่องที่ควรปกปิดเกี่ยวกับเพศ เนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศจะเรียกอารมณ์ขันได้ง่ายเพราะเป็นเรื่องที่คนส่วนมากสนใจและเนื่องจากเรื่องทางเพศนี้สังคมถือว่าเป็นเรื่องน่าอับอายควรถูกปกปิด บุคคลในสังคมจึงไม่มีโอกาสแสดงออกทางเพศได้อย่างเปิดเผย เมื่อเพลงที่มีเนื้อหาส่อไปในทางเพศจึงสร้างความครึกครื้นและเรียกอารมณ์ขันได้ดี จากการศึกษาพบว่าเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองที่มีเนื้อหานัยเชิงเพศ คือ เพลงหนุ่มเกาหลี อย่างนี้ต้องเบิ้ลสอง ข้าวจ้ำ ขี้เหล้าทำนายฝัน มวยคู่เอก ผู้ชาย 5 แสน สาวขุดปู๋ (ภาคพิเศษ) สาวขุดปู๋ ซื่อบริสุทธิ์ และกะเทยสู้ตาย โดยใช้กลวิธีในการสร้างอารมณ์ขันที่หลากหลาย คือ การล้อเลียนเสียดสี การใช้ภาษา การสร้างเรื่องให้เกินจริง การหักมุมหรือพลิกความคาดหมาย และการกล่าวถึงข้อบกพร่องของผู้ขับร้อง เช่น เพลงขี้เหล้าทำนายฝัน ซึ่งมีเนื้อหาสองงาสองง่ามชวนให้คิดถึงเรื่องเพศ

"ฝันโป๊ะหลั๋วจะได้ผัวเป๋นขี้เหล้า ฝันหันคนเฒ่าจะได้ผัวเป๋นปี้หนาน ฝันไปปอยหลวงจะได้ผัวเจ้าสำราญ ฝันว่ารำคาญจะได้ผัวจู้จี้ ถ้าฝันหันไก่มันจั๋งได้เลี้ยงผี ฝันหันผัวจด..... (จดหยั๋ง) เลขหวยดีๆ จะได้มั่งมีร่ำรวย "

6. เรื่องอื่นๆ จากการวิเคราะห์วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองพบว่านอกจากจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม และเรื่องที่มีนัยเชิงเพศแล้ว ยังพบว่า ยังมีเรื่องอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากมีเนื้อหาที่หลากหลายกันออกไป เช่น เรื่องของกีฬา สุขภาพ การเรียน เป็นต้น จากการศึกษาพบว่าเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองที่มีเนื้อหาอื่นๆ มีอยู่หลายเพลง เช่น เพลงแอ่ว 21 จังหวัด ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวตามจังหวัดต่างๆ ในภาคเหนือ โดยใช้กลวิธีในการสร้างอารมณ์ขันกลวิธีอื่นๆ ที่ได้กล่าวมาคือการบรรยายไปตามสถานที่ต่างๆ ที่ได้เดินทางไปเที่ยว เช่น

"อ้ายไปแอ่วพ๊ดเมืองเจียงฮายไปกินลาบควายที่หัวขัวแม่กก จากเจียงฮายพ๊ดไปพะเยาไปกินต๋ำเตากับป๋าพ๊ด จากพะเยาพ๊ดไปลำปางไปกินแก๋งนกยางที่บ้านนาค๊ด จากลำปางพ๊ดไปละปูนไปกินแก๋งตูนไส่ป๋าบก จากละปูนพ๊ดไปเจียงใหม่ไปกินแก๋งไก่และแก๋งแคกบ"

วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง : สภาพสังคม อัตลักษณ์ และดนตรี

ล้านนาเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์ทางสังคมและวัฒนธรรมอันยาวนาน หากวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ของชุมชนล้านนาจากอดีตจนถึงปัจจุบันในเชิงโครงสร้างของระบอบการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จะพบว่า ชุมชนล้านนาได้ดำรงเอกลักษณ์ที่โดดเด่นมาเนิ่นนาน มีขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมและภาษาอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมดังกล่าวประกอบด้วยอัตลักษณ์ดั้งเดิมและอัตลักษณ์ที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เข้ามาปฏิสัมพันธ์กับชุมชนล้านนา (ฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน, 2554) โดยวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองได้เข้ามามีบทบาทในการถ่ายทอดและเชื่อมโยงชุมชนล้านนาให้เข้ากับกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลกปัจจุบัน มีการผสมผสาน ปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนเองเพื่อให้เข้ากับกระแสหลักคือกระแสของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีสมัยใหม่ จากการศึกษาจะพบว่าเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองในปัจจุบันได้รับอิทธิพลจากดนตรี

สมัยใหม่ก่อให้เกิดการผสมผสานการเป็นแนวดนตรีลูกผสม (Hybrid Music) ดังตัวอย่างที่เห็นได้จากเพลงของเอ็ดดี้ ตลาดแตก, วิฑูรย์ ใจพรหม, แก้วลอดฟ้า ฯลฯ ซึ่งเพลงลูกทุกตลกคำเมืองส่วนใหญ่จะมีจังหวะดนตรีที่สนุกสนาน เข้ากับยุคสมัย ประกอบกับการแต่งกายและท่าเต้นที่สนุกสนานเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังวัยรุ่นสมัยใหม่จึงทำให้มีความน่าสนใจไม่น่าเบื่อและสามารถเข้าถึงกลุ่มของผู้ฟังได้มากยิ่งขึ้น

บทบาทของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมือง ในการถ่ายทอดและเชื่อมโยงอัตลักษณ์ชุมชนล้านนา

1. บทบาทของเพลงและศิลปินลูกทุ่งตลกคำเมืองในการถ่ายทอดอัตลักษณ์ชุมชน

จากการศึกษาพบว่าวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมีการถ่ายทอดอัตลักษณ์ใน 3 ด้าน คือ

1. เนื้อหาของเพลง เนื้อหาในเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมีการถ่ายทอดวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนล้านนาให้ผู้ฟังรู้จักสถานที่ท่องเที่ยว อาหารการกิน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นลักษณะของคนชายขอบในภาคเหนือนอกจากนี้เนื้อหาของเพลงยังสอดแทรกคติสอนใจให้กับคนฟังอีกด้วย (บุญศรี รัตนัง, 2552)

2. ภาษา เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองได้มีการถ่ายทอดและเผยแพร่ "คำเมือง" ที่เป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวล้านนา ให้กับผู้ฟังได้รับฟังซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ด้านภาษาที่โดดเด่น นอกจากนี้เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองยังมีบทบาทในการส่งเสริมและอนุรักษ์ภาษาล้านนาเนื่องจากการใช้ภาษาถิ่นล้านนาเริ่มผิดเพี้ยน คนส่วนใหญ่หันมาใช้ภาษากลางและเห็นว่าภาษาถิ่นเป็นภาษาที่เชยและน่าอาย (ฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน, 2554)

3. ท่วงทำนองดนตรี จากภาวการณ์เปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันทำให้เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมีการปรับท่วงทำนองดนตรีให้มีความทันสมัยและมีจังหวะที่เร้าใจมากยิ่งขึ้น ประกอบกับเนื้อหาของเพลงที่มีความสนุกสนาน ตลกขบขัน และเสียดสีสังคมด้วยแล้วจึงทำให้เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมีอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่อยู่ในกระแสและทำให้มีผู้นิยมฟังเพลงแนวลูกทุ่งตลกคำเมืองมากยิ่งขึ้น

2. บทบาทของเพลงและศิลปินลูกทุ่งตลกคำเมืองในการเชื่อมโยงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชน

1. บทบาทในการสื่อสารและเชื่อมโยงอัตลักษณ์ชุมชนล้านนา เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมีบทบาทอย่างมากในการสื่อสารและเชื่อมโยงอัตลักษณ์ชุมชนล้านนา โดยศิลปินมีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดอัตลักษณ์และวัฒนธรรมล้านนาด้านต่างๆ เช่น ด้านภาษา อาหารการกิน วิถีชีวิตความเป็นอยู่ผ่านบทเพลง

2. บทบาทในการเชื่อมโยงและสะท้อนภาพวิถีชีวิต สังคมและวัฒนธรรมล้านนา เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองได้สะท้อนสภาพปัญหาในสังคม เช่น เพลงแห้งแล้งน้ำใจ ที่ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันที่มีแต่ความเห็นแก่ตัวและไม่มีน้ำใจให้แก่กัน หรือเพลง ส.ส. มาแล้ว ที่ได้กล่าวถึงการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่ามีแต่ให้ความหวังชาวบ้าน พอได้รับเลือกตั้งไปแล้วกลับไม่มาสนใจทุกข์สุขของชาวบ้านเลย จนทำให้ชาวบ้านต้องเดือดร้อน

3. บทบาทในการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ทางภาษา เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมีบทบาทในการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ล้านนา ดังจะเห็นได้ว่าศิลปินใช้ภาษาคำเมืองในการแต่งเพลง ทำให้คนฟังได้เรียนรู้และไม่หลงลืมภาษาคำเมือง ขณะเดียวกันภาษาคำเมืองที่ศิลปินใช้ในบทเพลงก็มีบทบาทในการเชื่อมโยงอัตลักษณ์วัฒนธรรมทางภาษาคำเมือง โดยเมื่อได้ฟังเพลงภาษาคำเมืองกลุ่มผู้ฟังจะรู้สึกเชื่อมโยงอัตลักษณ์เข้าเป็นชุมชนเดียวกัน

บทส่งท้าย

คนเราทุกคนมีความผูกพันกับเพลงและดนตรีมาตั้งแต่ในอดีต นอกจากเพลงจะมีจังหวะและเสียงดนตรีที่เร้าอารมณ์ความรู้สึกของผู้ฟังแล้ว ในเพลงยังมีการใช้ถ้อยคำภาษาที่ผู้ประพันธ์เพลงบรรจงเลือกสรรให้มีความหมายงดงามลึกซึ้งแล้วถ่ายทอดเหตุการณ์สภาพความเป็นอยู่ต่างๆ ความรู้สึกนึกคิดออกมาให้ผู้ฟังเกิดภาพขึ้นในใจ เพลงจัดว่าเป็นวรรณกรรมชนิดหนึ่ง ที่ผู้ประพันธ์ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ โดยใช้ภาษาเป็นเครื่องมือผ่านการขับร้องจากนักร้องชายและหญิง ศิลปินล้านนาเป็นกลุ่มศิลปินที่มีเอกลักษณ์ในการผลิตงานเพลงที่เด่นชัด วัฒนธรรมล้านนามีอิทธิพลในการสร้างงานเพลงของศิลปิน ขณะเดียวกันวิถีชีวิตและวัฒนธรรมล้านนาที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยก็ได้รับการถ่ายทอดผ่านบทเพลงตามมุมมองศิลปิน แม้ในปัจจุบันเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองจะเป็นดนตรีไทยสมัยนิยมซึ่งได้ถูกระบบธุรกิจเพลงได้ทำให้บทเพลงเหล่านี้กระจายผ่านทางสื่อ

มวลชนมากขึ้น และมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน หรือควบคุมการทำงานของศิลปิน บทเพลง และศิลปินถูกทำให้เป็นสินค้าไปแล้ว นอกจากนี้ ยังมีการใช้เทคโนโลยีในการบันทึกเสียงและเทคโนโลยี ในการสร้างเสียงดนตรี การลอกเลียน ดัดแปลงทำนองเพลงดังทำให้บทเพลงคำเมืองมีความหลากหลายและมีจังหวะสนุกสนาน ในปัจจุบัน มีศิลปินเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมากขึ้น ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้ได้มีผลงานเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมากขึ้น และได้รับการเผยแพร่มากขึ้น ทั้งทางตรงคือ การว่าจ้างศิลปินไปแสดงในงานต่างๆ และทางสื่อมวลชนในช่องทางหลากหลายไม่ว่าจะเป็น วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อใหม่ ได้แก่ เว็บไซต์ การเผยแพร่เพลงและมิวสิควิดีโอทาง YOUTUBE เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองเป็นที่ยอมรับในสังคมท้องถิ่นและระดับประเทศ รวมถึงคนรุ่นใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้ ในขณะที่ผู้คนมีช่องทางในการเข้าถึงเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองมากขึ้น ปัจจุบันที่เพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองยังคงเป็นสื่อที่ถูกสร้างสรรค์และผลิตออกสู่สังคมอย่างต่อเนื่อง

ในความเปลี่ยนแปลงของสังคมและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองต้องมีการปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อให้ทันต่อยุคสมัยและการแข่งขันทางธุรกิจที่มีมูลค่าทางการตลาดอย่างมากมายมหาศาล ทำให้เกิดการตื่นตัวในวงการการทำเพลงลูกทุ่งตลกคำเมืองเพื่อตอบสนองต่อความต้องการทั้งตัวของบริษัทและกลุ่มเป้าหมาย จนเกิดข้อคำถามขึ้นในใจว่ารากเหง้าและความเป็นตัวตนที่แท้จริงของวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งคำเมืองนั้นเป็นอย่างไร เพราะภาพที่นำเสนอภาพสื่อทุกแขนงล้วนไม่หลงเหลือความเป็นตัวตนและรากเหง้าของความเป็นเพลงลูกทุ่งคำเมืองหลงเหลืออยู่เลย จนสุดท้ายแล้วความเปลี่ยนแปลงและการปรับเปลี่ยนนี้จะไปสิ้นสุด ณ ที่ใด และถ้าไม่ได้ร้องเพลงเป็นคำเมืองแล้ว ความเป็นตัวตนของคนเมือง ความเป็นตัวตนของความเป็นล้านนาจะอยู่ ณ ที่ใด

บรรณานุกรม

ฐิตินัน บุญภาพ คอมมอน. 2554. เพลงกับวัฒนธรรม : การเชื่อมโยงอัตลักษณ์และวัฒนธรรมชุมชนผ่านบทเพลงของศิลปินล้านนา. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ศูนย์วิจัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ตุ้ย ชุมสาย, ม.ล. 2516. วรรณกรรมพินิจเชิงจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ทัศนีย์ กระต่ายอินทร์. 2521. อารมณ์ขันในวรรณกรรมร้อยแก้วของไทยระหว่าง พ.ศ. 2453-2516. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ธิติสรณ์ ศรีธาดา. 2542. การใช้ภาษาในการแสดงตลก : การศึกษาวิเคราะห์. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นวรัตน์ อนุสรณ์ศรีเจริญ. 2543. วิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในบทขำขันจาก นิตยสารขายหัวเราะรายสัปดาห์ ปี พ.ศ. 2541. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นววรรณ พันธุเมธา. 2527. ไวยากรณ์ไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

_____. 2537. "หลักการใช้ภาษาในการสื่อสาร". เอกสารการสอนชุดวิชา การใช้ภาษาไทย. หน่วยที่ 2. พิมพ์ครั้งที่ 16. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิศารัตน์ สุทธิวรรณ์. 2542. วิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในบทขำขันเรื่องเพศจาก อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ http://www. Sanook.com/jokes. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยนเรศวร.

บรรจบ พันธุเมธา. 2544. ลักษณะภาษาไทย. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุณยดา ปัญญาไว. 2544. กลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในนวนิยายของวิมล ศิริไพบูลย์. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปารีณา อภิชนาธง. 2552. กระบวนการสร้างสรรค์เพลงคำเมืองยุคหลังจรัล มโนเพ็ชร. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารศึกษา) บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พัชรี พลาวงค์. 2545. ความรู้เบื้องต้นทางอรรถศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3. ภาควิชาภาษาอังกฤษและภาษาศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เพียรศิริ วงศ์วิภานนท์. 2544. "ความหมาย". เอกสารการสอนชุดวิชา ภาษาไทย 3. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2542. 2546. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

พรทิพย์ ภัทรนาวิก และ คณะ. 2517. การใช้ภาษา. พระนคร: บริษัท สยามปริทัศน์ จำกัด.

ราตรี ธันวารชร. 2534. การศึกษาการซ้อนคำในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สปัน ตันโสภณ. 2538. วิเคราะห์เนื้อหาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งแนวขำขัน. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุดารัตน์ บัวศรี. 2547. การศึกษาภาษาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันจากเรื่องขบขันในนิตยสารแพรวและนิตยสารชีวจิต. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.